

CUPRINS

<i>Cuvânt-înainte</i>	9
-----------------------------	---

Secțiunea I INTRODUCERE ÎN STUDIUL ECONOMIEI

Capitolul 1

ECONOMIA ȘI ȘTIINȚA ECONOMICĂ. OBIECTUL DE STUDIU AL ECONOMIEI POLITICE. METODĂ ÎN ȘTIINȚA ECONOMICĂ

1.1. Nevoile umane și resursele economice. Raritatea și alegerea	13
1.2. Activitatea economică și structurile ei	20
1.3. Formarea și dezvoltarea științei economice. Obiectul de studiu al Economiei Politice	23
1.4. Metodă în știința economică	30

Capitolul 2

ECONOMIA DE PIAȚĂ: CARACTERIZARE GENERALĂ. AGENȚII ECONOMICI

2.1. Aspecte introductive	36
2.2. Caracterizarea economiei de schimb	38
2.3. Bani și rolul lor în economia contemporană	42
2.3.1. Definirea banilor	42
2.3.2. Funcțiile banilor	44
2.4. Economia de piață contemporană; caracteristici și tipuri ale acesteia	48
2.5. Agenții economici	53
2.5.1. Fluxurile activității economice	54

**Secțiunea a II-a
MICROECONOMIE**

Capitolul 3

PIAȚA. CEREREA ȘI OFERTA

3.1. Piața și rolul ei. Tipuri de piață. Interdependența piețelor	61
3.2. Cererea. Legea cererii. Elasticitatea cererii. Cererea atipică	64
3.3. Oferta. Legea ofertei. Elasticitatea ofertei	73
3.4. Echilibrul pieței. Efectul variațiilor ofertei și cererii	77

Capitolul 4

COMPORAMENTUL CONSUMATORULUI

4.1. Conceptul de bun și clasificarea bunurilor	84
4.2. Utilitatea bunurilor	86
4.3. Optimumul consumatorului. Curba de indiferență	91

Capitolul 5

**COMPORAMENTUL PRODUCĂTORULUI.
COMBINAREA FACTORILOR DE PRODUCȚIE**

5.1. Întreprinderea	100
5.2. Combinarea factorilor de producție	104
5.2.1. Factorii de producție	104
5.2.2. Combinarea factorilor de producție	109
5.2.3. Funcția de producție	111
5.3. Analiza pe termen scurt. Legea randamentelor neproportionale ...	112
5.4. Analiza pe termen lung. Economii și dezechonomii de scară	117
5.4.1. Substituirea factorilor de producție	117
5.4.2. Economii și dezechonomii de scară	120
5.5. Randamentul, productivitatea folosirii factorilor de producție	122
5.5.1. Definiția și măsurarea productivității	123
5.5.2. Productivitatea muncii	126
5.5.3. Randamentul capitalului	129
5.5.4. Creșterea productivității	131

Capitolul 6

COSTUL DE PRODUCȚIE

6.1. Conținutul costului. Delimitări conceptuale	138
6.2. Mărimea și tipologia costului	141
6.3. Relația dintre costul mediu și costul marginal	148
6.4. Minimizarea costului. Relația dintre cost și productivitate	151

6.5. Comportamentul producătorului și reducerea costului. Echilibrul producătorului	154
6.6. Constrângerea de buget a producătorului. Problema randamentelor „de scară”	158

Secțiunea a III-a
TIPURI DE PIEȚE ȘI FORMAREA VENITURILOR
FUNDAMENTALE

Capitolul 7

CONCURENȚA ȘI FORMAREA PREȚURILOR

7.1. Concurența: conținut, forme, funcții	167
7.2. Formarea prețurilor pe diverse tipuri de piețe	171
7.2.1. Piața cu concurență perfectă și prețurile	171
7.2.2. Piața cu concurență imperfectă și prețurile	182
7.3. Intervenția statului în domeniul prețurilor.....	197

Capitolul 8

PIAȚA MUNCII ȘI SALARIUL

8.1. Piața muncii: conținut, caracterizare	202
8.2. Cererea și oferta de muncă	204
8.3. Echilibrul și structuri ale pieței muncii	211
8.4. Salariul	215
8.5. Mărimea salariului	218
8.6. Formele salariului	221
8.7. Forme de salarizare	223

Capitolul 9

PROFITUL ȘI RENTA

9.1. Definiție. Mărimea și dinamica profitului	227
9.2. Renta	234
9.3. Prețul pământului	241

Capitolul 10

PIAȚA MONETARĂ. DOBÂNDA

10.1. Moneda. Masa monetară și agregatele monetare	245
10.2. Piața monetară. Cererea și oferta de monedă	249
10.3. Teorii referitoare la valoarea banilor și la cantitatea de monedă în circulație	252
10.4. Băncile. Sistemul bancar contemporan	255

10.5. Dobânda. Echilibrul pieței monetare	258
10.6. Politici monetare: obiective și instrumente	262

Capitolul 11

PIAȚA CAPITALULUI

11.1. Scurtă introducere	266
11.2. Titlurile de valoare	267
11.3. Piața capitalului	270
11.3.1. Piața primară a capitalului	271
11.3.1.1. Cererea de titluri de valoare (acțiuni și obligațiuni)	273
11.3.1.2. Oferta de titluri de valoare	281
11.3.2. Piața secundară a capitalului	282

Capitolul 12

PIAȚA VALUTARĂ

12.1. Conceptul de valută; clasificarea valutilor	292
12.2. Piața valutară	296
12.2.1. Aspecte generale	296
12.2.2. Cursul valutar și factorii care îl influențează	298
12.2.3. Categoriile de operațiuni valutare și operatori pe piața valutară	302
12.2.4. Consecințe ale modificării cursului valutar	305
12.3. Datoria externă	307

Capitolul 13

EXTERNALITĂȚI ȘI BUNURI PUBLICE

13.1. Eșecul piețelor: cauze și consecințe	313
13.2. Externalități; caracterizare, clasificare	317
13.3. Alte situații de eșec al pieței	322
13.4. Eșecurile pieței și teoria bunăstării	324

CONCEPTE-CHEIE

Capitolul 1

- Nevoi umane
- Interese economice
- Resurse economice
- Raritatea și alegerea
- Costul de oportunitate al unei alegeri
- Activitatea economică
- Știința economică
- Metodă în știința economică

Capitolul 2

- Economie naturală
- Economie de schimb
- Diviziunea socială a muncii
- Avantaj absolut și comparativ
- Economie de piață concurențială
- Economie mixtă
- Tipuri de economie de piață
- Liberalizarea economică
- Moneda
- Bani-marfă
- Moneda-metalică
- Bani de hârtie
- Puterea de cumpărare a banilor
- Convertibilitatea monedei
- Agenții economici
- Fluxuri economice reale
- Fluxuri economice monetare
- Circuit economic

Capitolul 3

- Piața
- Cererea
- Legea cererii

- Elasticitatea cererii
- Cererea atipică
- Oferta
- Legea ofertei
- Elasticitatea ofertei
- Echilibrul peței

Capitolul 4

- Bun economic
- Buget
- Calea de expansiune a consumului
- Curbă de indiferență
- Dreapta bugetului
- Efect de substituție
- Efect de venit
- Marfă
- Optim al consumatorului
- Rată marginală de substituție
- Teoria utilității cardinale
- Teoria utilității ordinale
- Utilitate
- Utilitate marginală

Capitolul 5

- Factor de producție
- Munca
- Productivitatea globală
- Natura
- Capital tehnic
- Informație
- Tehnologie
- Combinarea factorilor de producție
- Funcție de producție
- Produs marginal
- Produs mediu
- Termen scurt
- Legea randamentelor neproportionale

- Substituire
- Isocuantă
- Productivitatea globală
- Rata marginală de substituire
- Elasticitatea substituiri
- Productivitatea parțială
- Productivitatea marginală
- Productivitatea muncii
- Randamentul capitalului
- Coeficientul capitalului
- Randamente factoriale
- Randamente de scară
- Termen lung
- Economii de scară
- Dezeconomii de scară

Capitolul 6

- Costul de producție
- Costul contabil
- Costul economic
- Costul de oportunitate
- Costul mediu
- Costul marginal
- Optimul producătorului
- Pragul de rentabilitate
- Timpul economic al costului
- Curba de isoproduct
- Randamentul de scară

Capitolul 7

- Concurență
- Concurență perfectă
- Concurență imperfectă
- Preț de echilibru
- Preț de monopol
- Piață monopolistă
- Piață duopolistă

- Piață oligopolistă
- Piață tip monopson
- Piață monopolistică (cvasiperfectă)
- Piață reglementată de stat

Capitolul 8

- Piața muncii
- Cererea de muncă
- Oferta de muncă
- Cost marginal al muncii
- Venit marginal al muncii
- Salariul
- Salariul nominal
- Salariul real

Capitolul 9

- Profit
- Profit brut
- Profit net
- Profit normal
- Supraprofit
- Masa profitului
- Rata profitului
- Rentă
- Rentă economică
- Rentă funciară
- Rentă absolută
- Rentă de fertilitate
- Rentă de poziție
- Rentă de monopol
- Prețul pământului

Capitolul 10

- Piața monetară
- Cererea de monedă
- Oferta de monedă

- Echilibrul monetar
- Masa monetară
- Disponibilități bănești
- Agregate monetare
- Taxa rescontului
- Multiplicatorul banilor (de cont)
- Bancă (de emisiune, comercială)
- Depozit bancar
- Dobândă
- Masa dobânzii
- Rata dobânzii
- Politica monetară

Capitolul 11

- Titluri de valoare
- Acțiuni
- Obligațiuni
- Piața primară a capitalului
- Piața secundară a capitalului
- Bursa de valori
- Agenți bursieri
- Cursul titlurilor de valoare
- Operațiuni la vedere
- Operațiuni la termen
- Randamentul titlurilor de valoare
- Cuponul obligațiunii
- Anuitate
- Valoare actuală a fluxului viitor de venituri

Capitolul 12

- Valută
- Valută convertibilă
- Valută neconvertibilă
- Eurovalute
- Piața valutară
- Operatori pe piața valutară
- Cursul valutar

- Deprecierea cursului valutar
- Aprecierea cursului valutar
- Curs flotant
- Operațiuni valutare la vedere
- Operațiuni la termen
- Datoria externă

Capitolul 13

- eșec al pieței
- excluziune imperfectă
- costuri de excluziune
- costul social și privat
- beneficiul social și privat
- externalități pozitive și negative
- internalizarea externalităților negative
- bunuri publice, bunăstare, justiție socială

PROBLEME DE REFLECȚIE, ÎNTREBĂRI

Capitolul 1

- Dinamica nevoilor și resurselor
- În ce constă relația dintre nivelul de instruire și cultură al oamenilor și structura nevoilor?
- Interesele economice și rolul lor în dinamica economică
- Relația dintre nevoi și activitatea economică
- Progresul științifico-tehnic și limitele resurselor
- Curba (frontiera) posibilităților de producție
- Obiectul de studiu al Economiei politice
- Ce tendințe au loc în structura sistemului științelor economice?
- Rolul științei economice în elaborarea politicii economice
- Analiza economică și rolul ei în cunoașterea științifică
- Legătura dintre teoria economică și practica economică
- Experimentul economic

Capitolul 2

- Care sunt caracteristicile economiei naturale?
- Care sunt caracteristicile economiei de schimb?
- Avantajul absolut și avantajul comparativ
- Avantajele autonomiei, independenței agenților economici în condițiile proprietății particulare
- Problema modelului în tranziția la economia de piață
- Funcțiile monedei contemporane
- Convertibilitatea monedei: rol, premise de îndeplinire

Capitolul 3

- Rolul pieței de „mână invizibilă” în reglarea activității economice
- Relația dintre cerere și preț; legea cererii
- Efectul de venit și efectul de substituție; evoluția cererii
- Cererea și prețul la bunurile complementare
- Cererea atipică și curba cererii
- Relația dintre ofertă și preț; legea ofertei
- Paradoxul ofertei; cauze și ilustrare
- Dinamica raportului cerere-ofertă sub influența prețurilor

- în economia de tranziție
- Presiunea raportului cerere-ofertă asupra prețului
- În ce constă interdependența piețelor?
- Variația cererii și ofertei și echilibrul pieței
- În ce constă influența inovației asupra structurii pieței?
- Ce este deficitul de piață?

Capitolul 4

- Deosebirea fundamentală dintre teoria utilității cardinale și teoria utilității ordinale
- Încercați să abordați problemele privind determinarea combinații optime de consum după tipicul problemelor de optimizare. Se vor identifica o relație de optim și o restricție. Care este relația de optim? Care este restricția? Identificați combinațiile de utilități marginale care verifică relația de optim. Eliminați acele combinații care nu verifică restricția problemei.
- Este teoria comportamentului consumatorului compatibilă cu legea generală a cererii? Mai cunoașteți și alte abordări ale acestei probleme?

Capitolul 5

- Explicați funcția principală a firmei și rolul întreprinzătorului, managerului în desfășurarea procesului de producție (pe exemplul diferitelor unități de afaceri care operează în economia modernă).
- Având în vedere că există mai multe alternative de combinare a factorilor de producție, exprimate prin funcția de producție și reprezentate grafic prin isocuantă, precizați criteriul, respectiv indicatorii pe baza cărora se alege cea mai bună (favorabilă) alternativă.
- Explicați randamentele factoriale și de scară, construindu-vă raționamentul pentru un anumit tip de întreprindere.
- Ce semnificație are analiza combinații pe termen scurt și pe termen lung?
- Pe baza datelor din *Anuarul Statistic*, analizați evoluția productivității muncii și a randamentului capitalului în România, în diferite perioade de timp.

- „Pe o perioadă scurtă de timp, pentru o anumită uzină și echipament, scopul substituirii capitalului și forței de muncă este limitat la variațiile timpului și ale intensității forței de muncă în mânăuirea materialelor. Pe o perioadă lungă de timp, totuși noua uzină și echipamentul pot fi instalate, iar elasticitatea substituirii atinge valoarea maximă cu ușurință, determinată de întreaga ierarhie a alternativelor tehnice ale firmei la un moment dat” (Mark Blaug). Comentați și, eventual, realizați o asemenea analiză pe exemplul unei firme.

- Ce semnificație are, în luarea deciziilor de către întreprinzător, analiza productivității medii și marginale a factorilor de producție și a evoluției produsului total, mediu și marginal?

- „Productivitatea muncii este, oarecum, o sinteză a întregii folosiri a factorilor de producție... Productivitatea muncii rămâne însă, deoarece este condiționată de factorul de producție om, tot așa de importantă precum este omul față de creațiile sale. Căci toți ceilalți factori ai producției – inclusiv capitalul – sunt creații ale omului ca mijloace ale gospodăririi, în timp ce acoperirea nevoilor omenești este scopul însuși al gospodăririi” (Mihail Manoilescu). Comentați semnificația unei asemenea accepțiuni date productivității. Cum v-ar fi ea utilă în situația în care ați fi managerul unei firme?

Capitolul 6

- Relația dintre opțiunea întreprinzătorului pentru o anumită ofertă și costul de producție. În ce sens „ajustarea” nivelului producției este legată de costuri?

- Cum se explică rolul cunoștințelor despre cost în activitatea de gestiune și decizie economică?

- Din ce cauză variația costului total, pe termen scurt, are același sens cu variația costului variabil?

- Comportamentul tipurilor de cost în dependență de volumul producției

- Cum se explică rolul costului marginal în evoluția ofertei?

- În ce situație, curbele costului mediu și costului marginal sunt confundate și reprezentate printr-o linie orizontală la axa cantității?

- Cum se explică faptul că, în evoluția lor, curbele costului mediu și costului marginal încep prin descreștere ?

- Relația dintre costul mediu și costul marginal
- Relația dintre avantajul de cost, jocul concurențial și competiție
- Ce se înțelege prin optimul producătorului?
- Relația dintre randamentul economic și costuri. Relația dintre producția de scară mare și costul mediu
 - În ce constă legătura dintre costul mediu și productivitatea medie, dintre costul marginal și productivitatea marginală?
 - Pragul de rentabilitate
 - Legătura dintre dinamica înzestrării cu factori de producție și evoluția costurilor

Capitolul 7

- Factorii care favorizează extinderea concurenței și creșterea intensității sale, pe plan intern și internațional
 - Care dintre cele două tipuri de concurență (perfectă și imperfectă) este mai propice dezvoltării forțelor de producție și satisfacerii trebuințelor sociale?
 - Limitele principale ale concurenței perfecte și ale concurenței imperfecte
 - Ce scop principal și-a propus școala neoclasică de economie politică prin abordarea concurenței perfecte?
 - Pot să apară dezechilibre într-o economie în care toate piețele funcționează conform principiilor concurenței perfecte (presupunând că această concurență este o realitate nemijlocită)?
 - De ce monopolul nu poate să facă abstracție, în fixarea prețurilor, de legile economice și de ce el nu poate eluda integral concurența?
 - Sunt compatibile concurența și cooperarea dintre unitățile economice?
 - Se poate solda concurența dintre agenții economici aparținând diverselor țări cu relații de cooperare sau cu constituirea unor unități în care capitalul aparține mai multor state?

Capitolul 8

- Care este raportul dintre nevoia de muncă și cererea de muncă?
- Relația dintre disponibilitate de muncă și oferta de muncă
- Concepții cu privire la ocuparea deplină
- Care este relația dintre salariul nominal, salariul real și prețuri?

- Factori care influențează mărimea și dinamica salariului
- Forme de salarizare

Capitolul 9

- Pe baza unor date ipotetice, calculați: profitul brut, profitul net, profitul normal, rata profitului.
- Pe baza datelor referitoare la activitatea unei firme (sau date ipotetice), analizați maximizarea profitului pe termen scurt și pe termen lung.
- Comentați definiția dată de D. Ricardo rentei financiare, ca plată făcută proprietarului pentru „folosirea forțelor originare și indestructibile asupra terenului”.

Capitolul 10

- Ce este moneda? Ce funcții îndeplinește moneda în condițiile economiei contemporane?
- Ce sunt agregatele monetare?
- Ce este piața monetară?
- Cererea de monedă. Factorii care determină mărimea cererii de monedă
- Oferta de monedă; procesele prin care diferite bănci oferă monedă
- Ce reprezintă masa monetară ca stoc și ca flux?
- Multiplicatorul banilor de cont (multiplicatorul creditului)
- Dobânda. Dobânda simplă și dobânda compusă
- Echilibrul pieței monetare
- Băncile și rolul lor. Sistemul bancar contemporan
- Politica monetară; conținut, instrumente și funcții

Capitolul 11

- Ce sunt titlurile de valoare, în genere, și ce este fiecare titlu de valoare, în parte?
- De ce patrimoniul familiilor include, începând cu un punct al dezvoltării economice, titluri de valoare?
- Cauzele care determină ponderea diferită a titlurilor de valoare în ansamblul patrimoniului familiilor
- De ce este necesară și existența pieței secundare a capitalului, alături de cea primară?

- Presupunând că nu ar exista piața secundară a capitalului, cumpărarea de titluri de valoare ar avea o arie de cuprindere mai mare sau mai mică?
- Care este factorul cel mai important care influențează cursul titlurilor de valoare?
- Poate avea bursa de valori și consecințe negative asupra economiei naționale (poate determina apariția și agravarea unor dezechilibre economice)?
- Ce efecte pozitive și negative are specula care caracterizează operațiunile la termen?
- Urmările de ordin psihic și comportamental pe care le are deținerea de titluri de valoare de către lucrătorii salariați

Capitolul 12

- Ce este valuta?
- Valutele convertibile și valutele neconvertibile
- De ce nu sunt convertibile toate monedele naționale ale statelor?
- Piața valutară și deosebirea dintre ea și piața monetară
- Există relații economice între țări, nemijlocite de valute?
- Se pot utiliza valutele și în alte scopuri decât cele vizând circulația internațională a bunurilor?
- Avantajele țărilor ale căror valute sunt utilizate pe scară largă în relațiile comerciale externe
- Se poate modifica intenționat cursul valutei convertibile în scopul obținerii unor avantaje în cadrul relațiilor economice internaționale ?

Capitolul 13

- Abordarea pozitivă și normativă a problemelor microeconomice
- Conținutul, cauzele și consecințele eșecului piețelor
- Care sunt principalele forme de manifestare a eșecului piețelor?
- Conținutul și formele externalităților
- Conținutul și căile internalizării externalităților negative
- Conținutul și trăsăturile bunurilor publice
- Modul de funcționare a economiei și asigurarea bunăstării

© Editura Fundației *România de Mâine*, 2007

Editură acreditată de Ministerul Educației și Cercetării
prin Consiliul Național al Cercetării Științifice
din Învățământul Superior

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Economie politică / Constantin Enache, Constantin Mecu (coord.).
Ed. a VI-a, București: Editura Fundației *România de Mâine*, 2007
2 vol.
ISBN – 978-973-163-025-0
Vol. I – 2007 – 978-973-163-026-7
Bibliogr.
I. Enache, Constantin (coord.)
II. Mecu, Constantin (coord.)
33(075.8)

Reproducerea integrală sau fragmentară, prin orice formă
și prin mijloace tehnice, este strict interzisă
și se pedepsește conform legii.

*Răspunderea pentru conținutul și originalitatea textului
revine exclusiv autorului/autorilor.*

Redactor: Constantin FLOREA
Tehnoredactor: Florentina STEMATE
Vasilichia IONESCU

Coperta: Marinela BĂLAN

Bun de tipar: 22.11.2007; Coli tipar: 20,75
Format: 16/61x86

Editura Fundației *România de Mâine*
Bulevardul Timișoara, Nr. 58, București, Sector 6
Tel./Fax.: 021/444.20.91; www.spiruharet.ro
E-mail: contact@edituraromaniademaine.ro